De geschiedenis van het Schulte- of Böttichiushuis in Annen en haar bewoners

Marianne Mulders-Zonneveld en Jim Klingers [1]
met heel veel dank aan Meine Alserda en Albert Houwing †

Collectief geheugen is een grappig fenomeen. Als je een paar jaargeleden "Böttichiushuis" zei, was de reactie meestal: "uhh, welk huis? " En als je het had over het Ellentshuis: " 't watte-huis?" Gevolgd door: "Hier in Annen??" "Nooit van gehoord".
Het gaat over twee ruim tweehonderd jaar geleden verdwenen, letterlijk van de kaart geveegde huizen en erven met tuinen en boomgaarden, niets meer van te zien, in collectieve vergetelheid weggezakt.
Bij het noemen van die namen Ellents en Böttichius was er vast wel eens hier of daar een belletje gaan rinkelen, ze werden al eens uitgebreid beschreven in een mooi geïllustreerd boek: "Huizen van Stand" in 1989[2], waarin allerlei havezaten, herenhuizen en hun bewoners in Drenthe aan de orde kwamen, die twee van Annen ook.
Maar het bleef kennelijk toch tot de boekenplank beperkt. Ellents hoort bij Anloo, niet Annen, en Böttichius , de schulte , die zal vast dan wel in Eext gewoond hebben. Het leefde niet bepaald.
Er kwam wat verandering in toen we met onze werkgroep[3] de bewoningsgeschiedenis van ons dorp en vooral ook die van deze bijzondere huizen onder de loep namen.
Nu is er die grote omslag: het gebint van het "uhh-welk-huis" is onverwachts opgedoken, nu kunnen er weer jaarringen geteld worden.
Ook het blauwe grachten-vierkantje van het "watte-huis" op de dorpsmaquette is ineens tot de verbeelding gaan spreken. Nu willen we proberen de precieze locatie van gracht en huis vast te gaan leggen. Zo kunnen ze zelfs nog wel publiekstrekkers worden: ze zijn terug op de kaart, ze leven weer:
dat Ellentshuis en dat Böttichiushuis van Annen en daarmee ook hun bewoners.

We gaan zoals al gezegd meer dan twee eeuwen terug in de tijd.
Het Ellentshuis -gebouwd door de familie Ellents uit Anloo- was gelegen aan De Wolden (achter 7+9) en het voormalige schultehuis op de locatie Kruisstraat 26 (en 26-rechts ervan). Beide panden vonden hun oorsprong in de 17^{e} eeuw, hadden hun grootste roem in de 18^{e} eeuw en verdwenen compleet van de radar begin 19^{e} eeuw.
Beide huizen hadden in principe niets met elkaar te maken, ze hadden verschillende functies en waren gebouwd door verschillende eigenaren, maar hun bewoners hadden wel met elkaar te maken en daardoor raakten de gebeurtenissen in en om de huizen nauw met elkaar verstrengeld.
De bewoners van beide panden zouden zelfs 'oogcontact' gehad kunnen hebben, ware het niet dat -geheel naar de mode van die tijd- de panden alle twee royaal groen omzoomd waren door tuinen, boomgaarden en een heus sterrenbos met meer dan duizend (!) stevige hoge eiken en met fraai uitwaaierende paden als zichtlijnen over onze grote brink.Dat is nog enigszins te zien op de Franse kaart van Kraijenhoff, waarvan we weten dat deze

voor Annen en omgeving opgetekend werd in 1812 door baron A. de Heimburg [3-extra]:

uit: annodrenthe.nl [3-extra]

Het kruis in het vierkantje helemaal midden boven is de opgevulde ruime binnen de voormalige gracht van het Ellentshuis met nog een restant bos aan de zuidkant van de Wolden;
Bij het Schultehuis, midden onder, het hele grote vierkante perceel op de zuides ten oosten van de boersteeg, zie je aan de noordkant van de Kruisstraat nog aardig wat naar de brink toe uitwaaierende bomen, in een soort driehoek.

In dit artikel ligt de nadruk op het ***Schultehuis*** oftewel het ***Böttichiushuis***

© fotoarchief Historische Vereniging Annen

Ondanks dat we wel beschrijvingen hebben van het pand in de achttiende eeuw, is er helaas geen enkele tekening uit die tijd opgedoken. Bovenstaande foto geeft een mooi beeld van

begin deze eeuw, een grote boerderij, maar dan is er al aardig aan het pand verbouwd, zo niet herbouwd, kennelijk met hergebruik van de oude materialen. Dat gebeurde oa. in 1887[4] . Want wat we namelijk wel hebben, iets heel tastbaars, is een wonder op zich: een aantal gebinten van dat pand zijn opgedoken!
Bij het gebeuren rondom het jaarringen tellen oftewel het dendrochronologisch onderzoek bij Albert Houwing aan de Molenakkers kwam ter sprake dat bij de sloop begin jaren 70 van het pand van Kruisstraat 26 er nog oude keldergewelven waren aangetroffen! Die kennen we uit de beschrijvingen en ze bleken er dus gewoon nog te liggen. Ze zijn toen uit veiligheidsoverwegingen volgestort.
De sloop trok veel bekijks en iemand die erbij stond, vertelde dat hier ooit een burgemeester had gewoond. Hij werd enigszins uitgelachen, want dat kon helemaal niet, iedereen wist immers waar onze burgemeesters gewoond hadden en dat was niet daar. Punt.
Toch had die goede man eigenlijk wel gelijk want het pand was twee eeuwen geleden eigendom van een Schulte, die van Anloo, Gieten en Zuidlaren! En een schulte in die tijd was een gerespecteerd en veel omvattend beroep: een soort burgemeester, notaris en politierechtercommissaris tegelijkertijd.
De oude gebinten waren helaas niet netjes uit elkaar gehaald, maar bruut omver getrokken, waardoor ze als gebint waardeloos geworden waren. "Maar het is goed mooi eikenhout," dacht Albert toen. "Dat komt vast nog wel eens van pas." En hij nam een deel mee naar huis en sloeg het op achterin zijn schuur. Daar lagen ze tot eind 2017 nog, te wachten op herontdekking en herwaardering.
En die kwam er! En hoe!
Rietdekker Meine Alserda nam namelijk de balken van Albert Houwing over. Hij wist uiteraard van ons eerdere dendrochronologische avontuur bij Houwing en lichtte mij in om deze gebinten te komen bekijken. Hij wilde graag meewerken aan opnieuw een spannende jaarringenmeting en in samenwerking met de historische vereniging kregen we de financiën rond.
Juni 2018 kwam -geheel belangenloos- Jim Klingers (medeschrijver, bouwhistoricus en restaurateur) uit Wijster de boormonsters nemen die weer door de expert Preßler uit Duitsland op jaarringen geteld werden.
Klingers is geen onbekende naam hier in Annen:
Jim 's vader is de in 2016 overleden beeldend kunstenaar Jo Klingers, die jarenlang in Annen gewoond heeft. Hij is de maker van onder andere de kleurrijke beeldjes bij ons winkelcentrum
. © Jim Klingers

Het resultaat is zeker verrassend, en dat met een zekerheidspercentage van 99,99%

1 tussenbalk of ankerbalk pinus sylvestris
herfst/winter gekapt in 1632, Zuid Zweden, Skåne

2 tussenbalk of ankerbalk pinus sylvestris
herfst/winterkap 1632, regio Appingedam

3 draagbalk eik 1422 +/- 6 !!!!
Duitsland Emsland- Grafschaft Bentheim

4 slof of sleutelstuk
eik herfst/winterkap 1716 Duitsland regio Hümmling

5 tussenbalk of ankerbalk pinus sylvestris
~1620 regio Zuidhorn-Noordhorn bij Aduard

Pressler GmbH
Bouwhistorisch onderzoek

eMail: info@pressler-gmbh.com • Internet: www.pressler.com.de
Nevenvestiging en labor voor dendrochronologie:
Untergerstener Str. 4, D-49838 Gersten, Duitsland
Fon +49(0)5904/94940 • Fax +49(0)5904/94942

23.06.18

Dendrodateringen van de houtmonsters

Object: abgerissenes Haus, Bottichiushuis, NL- Annen,							Aantal jaarringen			Datering			Waarden die de mate van het synchroon verlopen met de referentiecurve aangeven				Referentie-curve
Code	Houtsoort	Plaats van boring	Orien-tering	Classifi-cering	Telmerk		Kern-ringen	Spint-ringen	Waksant	Spint-grens		Datum van kappen	R-waarde	Zekerheid in %	x/n-waarde	Index	
7897B 01 A	Pinus sylvestris	Zwischenbalken oder Ankerbalken					48	18	Nee	1567	1585	1632 H/W	0,705	99,990	0,638	111,043	SW2001.SSW
7897B 01 B	Pinus sylvestris	Zwischenbalken oder Ankerbalken						46	Ja	1586	1632	1632 H/W	0,647	99,990	0,811	177,011	NL9901.GRO
7897B 02 A	Quercus	Träger I					72	8	Nee	1407	1415	1422 ±6	0,469	99,990	0,728	107,660	DE1972.EL
7897B 03 A	Quercus	Schlüsselstück					95	19	Ja	1697	1716	1716 H/W	0,483	99,990	0,668	98,592	DE4970.HÜM
7897B 04 A	Pinus sylvestris	Zwischenbalken oder Ankerbalken 2					51	3	Nee	1549	1552	1620 om/na	0,597	99,990	0,689	102,291	NL9802.GRO
7897B 05 A	Quercus	Träger 2					21	8	Nee			*** *** Nee					

Verklaring van de afkortingen: Oriëntering (O, Z, W, N) = windrichting
Classificering: (1) = hout dat voor de eerste keer gebruikt is, (2) = hergebruikt hout, R = hout voor een reparatie, C = hout voor de completering van een constructie
Datering: H/W = herfst/winter - V/Z = voorjaar/zomer
*** = monster is niet geschikt of kan niet gedateerd worden
MWK = relevantie aanwijzingen van de monsters

De monsters voldoen niet aan de eisen die voor een betrouwbare dendrochronologische datering gelden.
De uitkomst van de dateringen is niet zeker. De synchronisatie met de referentiecurve heeft grenswaarden bereikt.
Goede tot zeer goede monsters. De uitkomst van de dateringen kan als zeker beschouwd worden.
Codering voor de referentiecurve die gebruikt is: EL: DE, Emsland/Grafschaft Bentheim, GRO: NL, Groningen, HÜM: Hümmling, SSW: S, Südschweden

Een snelle en korte inventaris: jaren 1620-1632 zal bij de start van de bouw zijn.
We weten uit het haardstedenregister van 1672 dat er een Vrouwe Ubbena in Annen woont, daarover later meer.
Het sleutelstuk zal bij een verbouwing toegevoegd zijn en nagemaakt naar reeds aanwezige stukken.
En 1422 is een echte verrassing, vast hergebruikt uit een ander en ouder pand.
We zullen het nooit met zekerheid weten.
Helaas heeft Albert Houwing het resultaat niet meer mogen meebeleven.
Hij overleed in juli 2018.

Analyse van de dendrochronologische dateringen door *Jim Klingers*:

Grenen Liggers

Het Böttichiushuis kende een voor Drenthe uitzonderlijk vroege toepassing van grenen balken. De grove dennen waaruit de twee exemplaren zijn vervaardigd, werden in 1632 en rond 1620 gekapt (het gaat om de boringen 01 A en 01 B - twee gebroken delen van dezelfde boorstaal - en 04 A). In Drenthe werden balkconstructies tot ver in de 18de eeuw bijna uitsluitend uitgevoerd in eikenhout, dat in tegenstelling tot grenenhout in de directe omgeving ruim voorhanden was.

Beide liggers bezitten een lengte van 7,50 m, een breedte van 26 cm en een hoogte van resp. 30,5 en 32 cm. Uit de lengte valt op te maken dat ze deel hebben uitgemaakt van een gebintconstructie in de keuken en/of het achterhuis.

Nog zichtbaar zijn de pengaten voor de korbelen (de diagonale verbindingsstukken tussen stijl en ligger) en de gaten voor de toognagels waarmee de uiteinden van de liggers in de gebintstijlen waren bevestigd. De balken hebben korte pennen, wat doet vermoeden dat ze afkomstig waren uit tussenbalkgebinten. Dit gebinttype kwam in Drenthe nauwelijks voor, daar waren ankerbalkgebinten de regel. Een bouwwijze die de Ubbena's uit Ostfriesland meenamen? Of zijn het gewoon ankerbalken waarvan de pennen werden ingekort?

Eiken liggers

Spectaculair is de leeftijd van de dunste eiken ligger: 1422 plusminus zes jaar (boring 02 A). De lengte van 7,20 m. doet vermoeden dat ook deze balk uit de keuken of het achterhuis afkomstig was, maar door de vrij bescheiden omvang van 19 x 20 cm is niet meteen duidelijk om welk onderdeel het hier gaat.

Helaas gaf de dikkere eiken ligger geen dendrochronologische uitkomst (boring 05 A). Het hout bleek afkomstig van een zeer snel gegroeide eik, zodat de balk ondanks zijn forse omvang van 22 x 28 cm slechts 29 jaarringen telde. Veel te weinig om een uitspaak over de leeftijd te kunnen doen. De lengte van ca. 6,20 m. maakt evenwel duidelijk dat dit een balk uit het hoofdgebouw moet zijn geweest. Aan het houtoppervlak is te zien dat de uiteinden tot ca. 39 cm. in een muur hebben gezeten. Veelzeggend, want dit betekent dat de muurdikte van het hoofdgebouw zo'n 50 tot 60 cm bedroeg. Daarmee komt het aardig in de buurt van wat in de vroege 15de eeuw als een verdedigbaar steenhuis werd beschouwd.

© Jim Klingers

© Jim Klingers

© Jim Klingers

© Jim Klingers ©M.Alserda

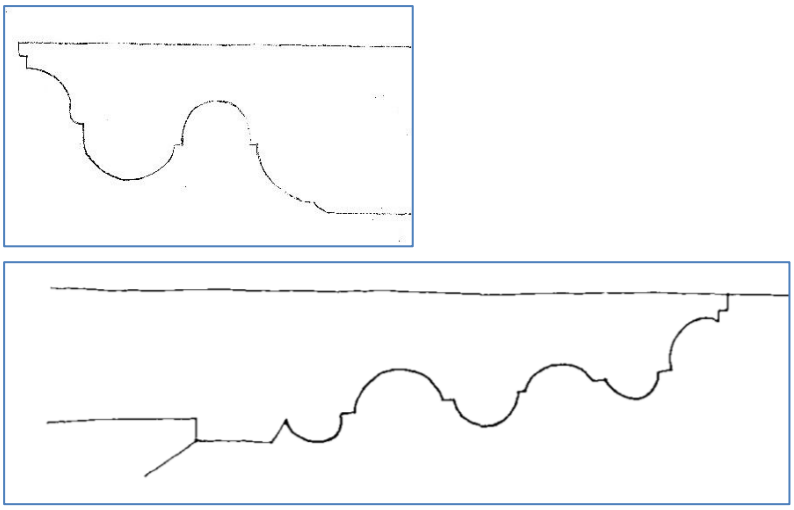

Het vroeg 18de-eeuwse sleutelstuk overdekte het pengat van het korbeel in de grenen balk die kort na 1632 werd vervaardigd.
© tekeningen Jim Klingers

Links boven het profiel van het 18de-eeuwse Böttichius-sleutelstuk, onder een 15de-eeuws sleutelstuk met vergelijkbare holle-bolle profielen uit Nijmegen.

Sleutelstuk

Een groot mysterie vormt het eiken sleutelstuk (boring 03 A). Het bezit een holle-bolle profilering die heel goed in de 14de of 15de eeuw zou hebben gepast. De werkelijke leeftijd komt echter uit op 1716 en volgens Pressler is er gezien het grote aantal jaarringen geen twijfel over deze uitkomst mogelijk. Dit is ronduit bizar. In de 18de eeuw werden sleutelstukken nauwelijks meer toegepast, en als dit toch gebeurde waren de profileringen uiterst simpel van vorm.

Het sleutelstuk, dat een eenheid vormde met de grenen ligger uit 1632, is 1,12 lang, 26 cm breed en 12 cm hoog. Het overdekte het pengat voor een (verwijderd) korbeel. Dit duidt op zich wel op een latere aanpassing. Misschien werd hier bewust de vorm van oudere sleutelstukken in het pand gekopieerd, maar dit valt natuurlijk niet meer na te gaan.

Tot zover de bouwhistorische analyse.

Wie waren de bewoners, hoe zag dat huis eruit en wie was nu deze meneer Böttichius?

Voor de duidelijkheid:
alle onderstreepte en vetgedrukte namen zijn van de mensen die hier echt in dit pand gewoond hebben.

Kadasterkaart 1832, maar opgemeten en opgetekend tussen 1810-1820; 315 is het schultehuis

Hoe het huis er *van buiten* heeft uitgezien, zullen we helaas nooit weten. We kunnen hooguit er zelf een voorstelling bij bedenken. Misschien leek het op het Schultehuis van Eext, Kerkstraat 26, waar schulte Homan in 1742 woonde, of meer op dat van Diever (uit 1604)

zie http://www.schultehoes.nl/. zie http://www.schultehuus.nl/

We komen er wel achter wat er door de eeuw heen aan verbouwd werd, wat de omvang was en werd, hoeveel kamers het had, zelfs dat er een verdieping op gestaan heeft, dat diverse kamers van behangen werden voorzien, de lemen vloeren van een houten vloer voorzien werden, kamers een eigen vuurplaats met schoorsteen hadden en dat er ook nog eens twee keukens aanwezig waren. Klinkt niet echt als een *Jantje Modaal pandje*. Het was natuurlijk naast privéwoonhuis ook de ambtswoning van de schulte.

Deze beschrijvingen van het Böttichiushuis halen we uit de diverse krantenadvertenties [5]van die tijd. Ze zijn deels ook opgenomen in *Huizen van Stand*, het al eerder genoemde standaardwerk over Drentse havezaten en herenhuizen. Met die kleine kanttekening daarbij dat het huis abusievelijk daarin staat vermeld als *sectie I* (lees: i) *300* = De Wolden 2. Dat bleek bij onze reconstructie van de bewoningsgeschiedenis niet te kunnen kloppen, het is *sectie I, 315* aan de zuidkant van de Kruisstraat, nu no 26.

Het huis dankt zijn naam dus aan schulte Jan Rudolph Böttichius, die hier meer dan dertig jaar gewoond heeft. Aan hem besteden we nog uitgebreid aandacht.
Het pand echter bestond toen al geruime tijd, maar het ontstaan in het diepe verleden blijft duister. Een havezate was het in elk geval niet, toch heeft het wel adellijke bewoners gekend. We weten al uit het haardstedenregister van 1672 (het rampjaar), dat er dan een Vrouwe Ubbena in Annen woont, dat is ***Magdalena Johanna van Ravensburg***, **zij is de weduwe Ubbena** en tot nu toe onze ***vroegst bekende*** bewoonster met zekerheid.

De haardstedenregisters van 1691/92/93 vertellen dat hier ***Harmen Dijck*** (*1662 in Groningen), Verwalterschulte, woont.
Dat is de plaatsvervangende schulte, hij was tevens brouwer.

> De schulten van Anloo, Gieten en Zuidlaren voor wie Dijck de plaatsvervanger is, zijn in die tijd Hendrik Ketel (termijn van 1653-1668) , getrouwd met schultesse Anna Amalia Ravensberg(er) opgevolgd door hun zoon Thijs Ketel (1668-1681), zij woonden in Anloo.

Harmen Dijck is getrouwd met ***Lucia Helena Ubbena*** uit Oudemolen, dochter van Duirt Ubbena en Magdalena van Ravensburg.
Ze krijgen 5 kinderen, allemaal in Annen geboren, ze zullen ook allemaal hier op de brink gespeeld hebben.
- ***Maria Magdalena*** * 1690,
- ***Johanna*** * 1692,
- ***Jan*** * 1694, later advocaat te Annen
- ***Anna Geertruit*** * 1696 en
- ***Duirt of Durandus*** * 1699, later predikant te Vries.

Lucia's voorouders waren streng katholieke edellieden, uitgeweken uit het Duitse Ostfriesland. In de 16de eeuw verwierven zij diverse bezittingen in Drenthe. De familie was politiek nogal verdeeld, sommigen waren sterk Spaansgezind, wat mogelijk een reden geweest kan zijn dat het schultehuis nooit als havezate werd aangemerkt. In een prisering uit 1701 (zeg maar de OZB waardebepaling in die tijd) werd het als 'borg' aangeduid – de Groningse en Ostfriese benaming voor een adellijke woning.
De prisering was niet hoog: 137 gulden voor het huis en 75 voor de schuur.
Hun zoon ***Jan*** (*1694) wordt advocaat en neemt in 1742 het pand van zijn vader over.
Hij is zelf geen brouwer, en staat in het Haardstedenregister van '42 als "Advocaad en Doctor" vermeld en in die van '54 als "keuter en ontfanger van het collateraal" (dwz de inner van successiegelden over erfenissen naar een zijtak van een familie) , beide keren aangeslagen als "tweepaards-boer". Het hoogste is vierpaards, meestal de rijke volle eigenerfde boeren.

Hij trouwt in 1744 met ***Fennegie Swierts*** (ook Sweerts of Zwiers).
In 1748 komen ze samen als ehelieden op belijdenis in Anloo.

Twee kinderen worden hier in Annen geboren:
- ***Lucia Helena*** * 1745 en
- ***Maria Magdalena*** * 1749.

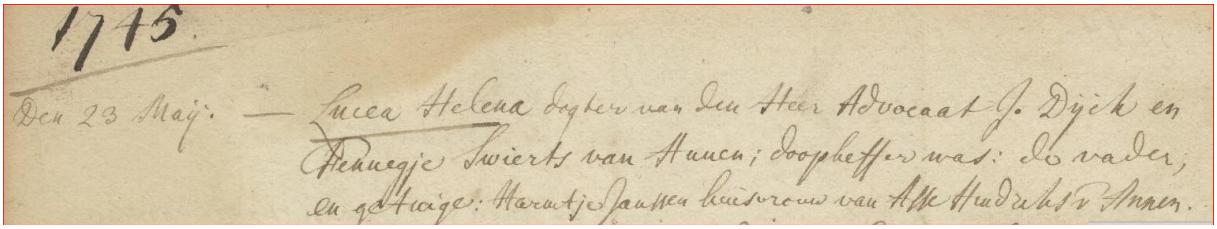
1745.
Den 23 Maij. — Lucea Helena dogter van den Heer Advocaat J. Dijck en Hennegje Swierts van Annen; doopheffer was: de vader; en getuige: Harmtje Jansen huisvrouw van Alle Hindriks v. Annen.

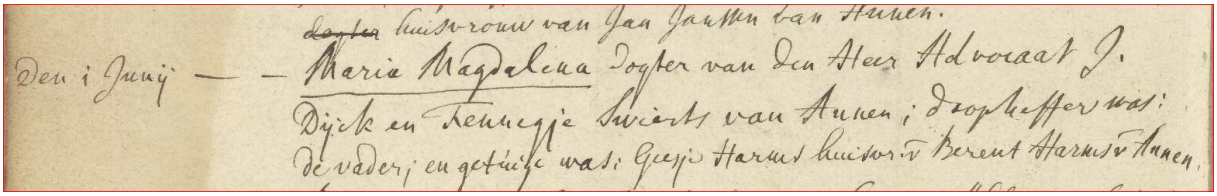
~~dogter~~ huisvrouw van Jan Jansen van Annen.
Den 1 Junij — — Maria Magdalena Dogter van den Heer Advocaat J. Dijck en Hennegje Swierts van Annen; doopheffer was: de vader; en getuige was: Geesje Harms huisvr. v. Berent Harms v. Annen.

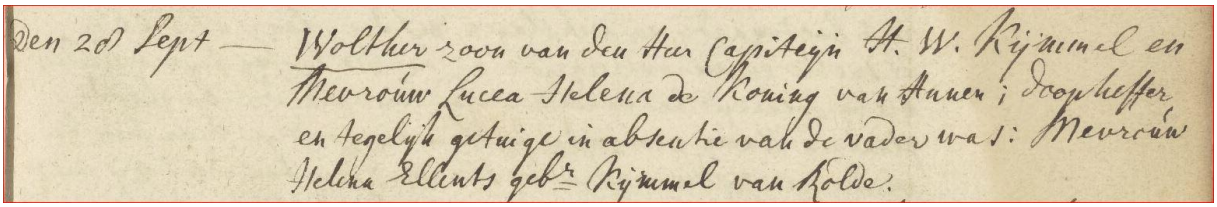
Den 20 Sept — Wolther zoon van den Heer Capiteijn H. W. Kijmmel en Mevrouw Lucea Helena de Koning van Annen; doopheffer en tegelijk getuige in absentie van de vader was: Mevrouw Helena Ellents geb. Kijmmel van Rolde.

Er wordt volgens het doopregister van de Magnuskerk in Anloo in 1749 nog een kind geboren in Annen en wel:
- ***Wolther*** , de zoon van Heer Capiteijn ***Hieronymus Wolther Kijmmel*** (Kymmel) en mevrouw ***Lucia Helena de Koning*** van Annen. De doopheffer en getuige "in absentie van de vader" is diens zuster mevrouw Helena Ellents geboren Kijmmel van Rolde.

> Zus Helena (*1712) is getrouwd met de 20 jaar oudere Coenraad Ellents (* 1692 op het Ellenthuis in Anloo) de in 1738 wegens wanbeheer uit zijn ambt (en ambtswoning te Assen) gezette ontvanger-generaal van de Landschap Drenthe en nu in het Kymmelshuis in Rolde getrokken.

Vader Wolther (* 1716) zal op dat moment bij zijn regiment Oranje Drenthe zijn.
Lucia is van 1720. Ze komen van Havelte, waar in 1746 hun dochter Christina geboren is. In '47 dochter Barbara Elisabeth. Begin 1749 zijn ze kennelijk naar Annen gekomen, want ze staan als "komende uit Annen" in het lidmatenregister van Anloo als ze samen op paasdag 6 april belijdenis doen. En in september '49 wordt hun derde kind, hun zoon Wolther, hier geboren. Ze logeren/wonen hier langere tijd, in elk geval langer dan 6 maanden, als het niet in huize Dijck is, dan wel in "ons" Ellentshuis, gezien de connecties van de naam Lucia Helena met Dijck, en Kijmmel met Ellents. Ik ga ervan uit dat het bij Dijck is, aangezien hij de familie de Koning goed blijkt te kennen:

> Deze Lucia Helena de Koning, meestal geschreven de Coninck is van zeer goede kom-af, van adel, ze is Freule en kleindochter van de *Hoogh welgeboren Mevrouw Abelina van den Clooster, Douarière de Coninck, Vrouwe van Mensinga tot Roderwolde*.
> Na het overlijden van Lucia's vader Justus Zeino Abel de Coninck in '42 te Roderwolde (haar moeder is al eerder overleden) is haar oma Abelina voogd over haar en haar drie broers geworden.
> Oma laat in januari 1743 haar testament opmaken bij de verwalter schulte van Roden en Roderwolde maar wordt daarbij geassisteerd door niemand minder dan ***Jan Dijck, advocaat te Annen***.
> Hij ondertekent mede het testament.

Oma Abelina heeft wel wat te stellen gehad met haar kinderen. Zoon Justus Zeino Abel , Lucia's vader dus, zou -naar verluid[6]- mogelijk een rol gespeeld hebben bij de raadselachtige dood van zijn zuster Justina Abelina die in 1734 verdronken in hun tuin werd aangetroffen. Hij was al faliekant tegen haar huwelijk geweest met dominee Antonius Clant en na haar tragische dood volgt een ruchtmakende rechtszaak over haar nalatenschap. Het zijn roerige tijden bij de diverse families van stand...

Terug naar het huis en de geschiedenis daarvan.
In 1754 is er weer een onroerend-zaak-register ter beschikking waarin het huis als volgt omschreven is:
Heer Advocaat J. Dijck behuisinge
lank 54 voet, wijt 20 ¾ voet , muer wark;
keuken wijt 26 voet, lank 19 ½ voet ,muer wark;
Agterhuis wijt 26 voet, vier vack;
Brouwhuis wijt 17 voet, twe vack;
Ter meting 1701: de borg priseert als van olds

Dat vraagt wel om wat uitleg.
De omvang werd gemeten in voeten. Dat kunnen Groninger of Steenwijker voeten zijn geweest (0,294 cm) maar ook Coevorder voeten (0,314 cm). Omdat we aan de hand van de maten kunnen herleiden waar de onderzochte balken zich kunnen hebben bevonden, zijn hieronder beide varianten weergegeven:

	Groninger/ Steenwijker voet	Coevorder voet
Lengte huis: 54 voet	15,88 m.	17,96 m.
Breedte huis: 20,75 voet	6,10 m.	6,52 m.
Keuken: 19,5 x 26 voet	5,73 x 7,64 m.	6,12 x 8,16 m.
Breedte achterhuis: 26 voet.	7,64 m.	8,16 m.
Breedte brouwhuis: 17 voet.	5,00 m.	5.34 m.

Er is dan ook sprake van stenen muren en een aparte keuken. Medio achttiende eeuw wordt steeds vaker het oorspronkelijke Lös Hoes -waarbij alle bewoners mens en dier in dezelfde ruimte onder 1 dak verblijven-, voorzien van een tussenmuur, met zo een aparte keuken/kamer, een schouw en schoorsteen, van metselwerk ("muerwark"). Het staldeel blijft nog vaak als vanouds van gebinten met lemen wanden.
De lengte van het achterhuis en het brouwhuis wordt daarom niet uitgedrukt in voeten maar in het aantal gebintvakken. Bij het achterhuis zijn dat er vier (ca. 11 m.), bij het brouwhuis twee (ca. 5,50 m.). Dat er een brouwhuis aanwezig is, zal nog te danken zijn geweest aan vader verwalter-schulte Harmannus Dijck, die tevens brouwer was. Of het brouwhuis in de tijd van zoon Jan door iemand anders gepacht en gebruikt werd, is niet bekend.
Keuken en achterhuis liggen, gezien de gelijke breedte van 26 voet hoogstwaarschijnlijk in elkaars verlengde.
Tussen 1701 en 1754 wordt het pand echter flink uitgebreid, aangezien de waardebepaling in de tussentijd bijna verdubbelt.

Ook in die tijd zet men al advertenties in de krant om kopers of huurders te trekken en prijzen ze hun waren lovend aan. Zo krijgen we een idee van de omvang van het gehele bezit in en om het huis.

De advertenties van advocaat Dijck en na zijn overlijden van zijn broer pastor Duurt Dijck uit Vries -als hoofdmomber (voogd) over Jan's minderjarige dochter- die in de periode 1759-1762 in de krant verschijnen, hebben het over:

> *een mandelige woning gelegen te Annen, voorzien van enige beneden- en bovenkamers, gewelfde kelder, keuken, achterhuis met stalling voor de beesten en voor 4 paarden, 2 hoven gelegen aan weerszijden van het huis, een plantagie met jonge opgaande bomen, een zaaikamp , groot ongeveer 5 mudden, een volle waar en een 1/4 deel waar, alle privilegiën en rechten, voorzien van allerlei commoditeiten, put, regenbak enz.*

De verkoop zou plaatsvinden in de herberg en kroeg van brouwer Jan Cremer (nu Brink 26, showroom Stadman)
In dezelfde advertentie wordt meteen ook het Ellentshuis aan de overkant van de Brink warm aanbevolen als een *'playsante buytenplaats'*.
De toenmalige huurder Joannes van Lier en zijn vrouw Rolina Hofstede zijn in 1758 met hun groeiende gezin vertrokken naar Assen en er worden nieuwe huurders gevraagd.
De families van Lier-Hofstede en Böttichius-Hofstede kennen elkaar heel erg goed, zoals zo dadelijk zal blijken. Dat is zeker niet toevallig, gelet op de naam Hofstede.
In 1762 wordt het schultehuis voor 1.800 gulden gekocht door de al genoemde Böttichius die het huis ingrijpend laat verbouwen.

BEKENTMAKINGEN.

Op Vrydag den 15 January 1762. des avonds om 4 uur, gedenkt de Heer van Bellingeweer op Strykgelds Conditien in het Regthuys tot Winsum te laten Verkopen, een Huys staande te Bellingeweer, zoo laast door de Heer Kapitain 's Gravensande is bewoont, zynde voorsien met twee Kamers, Keuken, en Kelders, en een groot Keukenhoff.

De Heer D. DYCK Pastor te Vries voor hem zelfs, en als Hooft Mombaar over de minderjaarige Dogter van J.Dyck, in leven Advocaat in 't Landschap Drenthe, præsenteren door het Gerigte van Anlo, aan de meestbiedende te Verkopen haar nog mandeelige Huys, voorzien met eenige Beneden en Boven Kamers, Keuken, Agterhuys, met Stallinge voor Paarden en Beesten, Hoven, gelegen aan beyde zyden, Plantagie met jonge opgaande Bomen, en een Zaaykamp groot om de 5 Mudden, daar by nog een volle Waar, en ¼ deel Waar, alles gelegen te Annen; met zyn privilegien en regten; verders voorsien met allerley commoditeyten, Put, Regenbak &c., deze Verkopinge zal weezen op Maandag den 18 January 1762. ten Huyze van de Brouwer Jan Creemer tot Annen 's avonds.

De Rentm. J. ELLENTS num uz. præsenteert tegens 1mo May 1762. te verhuuren een playsante Buytenplaats, met Hoven, Sterrenbos, met of zonder Land, gelegen tot Annen in 't Landschap Drenthe; Jemand genegen, kan de bovengenoemde daar over tot Anloo komen spreken.

Met de familie Böttichius breekt er een nieuwe tijd aan.
We moeten niet uit het oog verliezen, dat -ook al kennen we ze niet persoonlijk- het toch niet zomaar wat losse namen zijn, het gaat om gezinnen, families, mensen van vlees en bloed, met dezelfde verlangens, teleurstellingen, hoop en verdriet als wij in onze tijd hebben.
Böttichius was weliswaar geen geboren Anneroel, maar hij heeft hier met zijn vrouw en kinderen wel meer dan dertig jaar gewoond. Dan ben je toch op zijn minst een "import-oel".

Jan Rudolph Böttichius is geboren rond 1731 waarschijnlijk in Gieten. Zoon van Hendrik Böttichius (uit Kropswolde, predikant te Gieten en Coevorden. en Johanna Hemsinck of Hemsing (predikantsdochter ook uit Gieten)

> Die naam Hemsinck is belangrijk gebleven voor Annen, want deze familie had de nodige bezittingen en waardelen in onze boermarke.

Jan Rudolph gaat rond 1750 rechten studeren in Groningen en promoveert daar in 1756.
Hij leert ***Elisabeth Maria Hofstede*** kennen, dochter van predikant Emmericus Hofstede en Henrica Abbring uit Franeker, ze trouwen daar in 1759. Jan Rudolph volgt in 1761 schulte Jan Barelts Homan op die van 1741 tot zijn overlijden in 1761 vanuit zijn schultehoes (met gevangeniscel, slot en sleutel zijn bewaard gebleven...) in Eext het ambt uitvoerde. Hij wordt benoemd door de Eigenerfden en Ridderschap van de Landschap Drenthe.

Jan Rudolph krijgt door het overlijden van Jan Dijck de kans om in Annen te komen wonen, er volgt koop en hij laat het pand flink verbouwen. Zo wordt er een extra grote kelder in vieren verdeeld bijgebouwd. Wellicht ook om zonodig als cel in te zetten?
En nu worden ook hun kinderen geboren. Waarschijnlijk vier.
Twee kennen we met naam en datum uit de doopregisters van de Magnuskerk in Anloo, twee (zonder naam) zijn volgens de Diakonie lijst (het Zwarte laken) van Anloo beiden tegelijk overleden in 1777.
- ***Emmerik Rudolph*** in 1761, ze wonen dan nog in Schipborg.
- ***Johanna Elizabeth*** in 1765 in Annen.

En hier gaat de geschiedenis verweven raken met die al eerder genoemde andere beroemde inwoner van Annen, *Joannes van Lier*[7], die van 1751 tot 1758 op ons andere huis van stand woonde: het Ellenthuis aan de overkant van de Brink.
Joannes was een aantal jaren de privésecretaris van drost Alexander Carel van Heiden op Huize Laarwoud in Zuidlaren en werd in '58 door diezelfde Eigenerfden en Ridderschap van Drenthe bevorderd tot Ontvanger Generaal van de Landschap, met als ambtswoning in Assen, het Ontvangershuis, nu onderdeel van het Drents Museum.
Joannes is getrouwd met Rolina Hofstede, ook een predikantsdochter. Haar vader Johannes Hofstede en Jan Rudolphs schoonvader Emmericus Hofstede zijn broers. Johannes is jarenlang predikant in Zuidlaren en daarna Groningen, Emmericus in Ruinen en later in Franeker.
Rolina en Elisabeth zijn dus volle nichten.
Joannes van Lier heeft zijn schoonmoeder en weduwe Maria Hofstede geboren Abbring in Annen in huis genomen (ze verhuist later ook mee naar Assen) .
Jan Rudolph heeft vaak zijn schoonouders te logeren uit Franeker, ***Emmericus Hofstede*** en Hendrika Abbring.
Van '67 tot '69 is uit Groningen ook een volle nicht van Jan Rudolph, juffrouw ***Hermanna Maria Böttichius weduwe Hendrik Hulsebus***, hier ten huize Böttichius-Hofstede om daarna naar Franeker af te reizen om bij de Hofstedes aldaar te wonen.
Later, in 1772, predikant Emmericus is dan ook weduwnaar, trekt hij samen met Jan's nicht Hermanna definitief bij zijn dochter en schoonzoon in Annen in en hij overlijdt ook hier in Annen in 1773. Van Hermanna weten we verder niets.

Jan Rudolph zelf woont hier tot zijn dood in 1794, zijn vrouw nog een aantal jaren langer.
En in die 35 jaren blijven de contacten tussen Zuidlaren, Assen en Annen innig, niet alleen beroepshalve, maar ook particulier. De families dineren regelmatig over en weer bij elkaar en bij Sigismund van Heiden Reinestein op Laarwoud, die inmiddels als Drost van de Landschap zijn vader is opgevolgd.
In 1764 zijn van Lier en Böttichius medeoprichters van de Annerveensche Heerencompagnie, tesamen met de familie Ellents van Anloo (en eigenaar van "ons" Ellenthuis) en met vader en zoon (landmeter) Grevijlink uit Spijkerboor.
Van de drie families zitten de zonen bij elkaar op hetzelfde internaat van de Latijnsche School in IJsselstein.
Böttichius laat op 22 december 1769 twee kinderen (we weten niet hun voornamen, maar de kinderen van de schulte waren op dat moment 8 en 4 jaar oud.) vaccineren tegen de pokken door Petrus Camper in samenwerking met de medische dokter Matthias van Geuns in stad Groningen.

Een vooruitstrevende, zeg maar totaal nieuwe ontwikkeling in de toenmalige medische wereld[8], waarbij men pokkenkorstjes van kinderen die al aan de beterende hand waren, overbracht op de huid van mensen die nog niet de ziekte gehad hadden.

in Zyne Aanmerkingen. *Tot myn tegenswoordig oogmerk dient alleen, te melden, dat de verdere Ingeenten van Zyn Ed., zoo verre ik weet, in dit begin, waren, de Wel Geb. Juffer* T. H. GOCKINGA, *den 22; twee Kinderen van den Hr.* BOTTICHIUS, *en de H. W. Geb. Freule* VAN EUWSUM, *den 25 en 26 Decb.; gelyk Zyn Ed., den 30, ook, neffens my, de hand geleend heeft ter Inentinge der genoemde Mevrouwe* ALBERDA; *hebbende deeze alle gevat en gelukkig gepokt.*

Betreft het eigenlijk wel "onze "Böttichius? Ja vast en zeker, de alles-kunner Petrus Camper struinde regelmatig rond in onze omgeving vanwege zijn enorme belangstelling voor de hunebedden. Hij was op 27 mei van datzelfde jaar 1769 al om 9 uur 's morgens in Annen om ons hunebedje D IX / D 9 te tekenen. U kunt deze tekening met datum zien in de TOEN van 3e jrg maart 2008. Zoiets blijft beslist niet onopgemerkt in een klein dorp als Annen.
Het zou zelfs zo kunnen zijn dat Camper de nacht ervoor in het schultehuis doorgebracht heeft....maar dat is speculeren.

Alle drie : van Lier als getuige bij de verhoren , Böttichius als schulte, politieman en graaf Sigismund van Heiden Reinestein als hoogste bestuurder van Drenthe , zijn nauw betrokken bij het roemruchte proces in Assen na de schokkende moord[9] op predikant Ledeboer, door de gedeserteerde soldaat Anton Link. (Schuilingsoord 1780)

Jan Rudolph is ook ouderling van de Magnuskerk in Anloo van 1783-1785.

In 1783 wordt in het Diakonieregister (het Zwarte Laken) melding gemaakt van het overlijden van een zoon van de schulte. Wellicht is dat Emmerik Rudolph, dan 22 jaar oud. Van hem weten we alleen dat hij in 1779 belijdenis deed in Anloo.
Een zoon van Joannes en Rolina, Helperus Ritzema van Lier, wordt verliefd op Johanna Elizabeth, de dochter van Jan Rudolph en Elisabeth, het is wederzijds, ze hebben trouwplannen, hun families gaan akkoord, ze zijn net ver genoeg familie van elkaar om ook te mogen trouwen, maar helaas sterft zij heel onverwachts na een kort maar zeer heftig ziekbed -gelogeerd bij een andere familie Hofstede in Assen- aldaar in jan 1785. Daarom wordt ze ook niet vermeld in het Begraafregister van Anloo maar in dat van Assen.
Er is heel wat lief en leed gedeeld bij deze families.
Mensen van vlees en bloed, inwoners van Annen.

In 1794 op 21 december overlijdt Jan Rudolph onverwachts.

> Hij wordt opgevolgd door Albert Braams, maar die is dan door de veranderende politieke situatie alleen nog schulte van Anloo, diens broer Jan Braams wordt schulte van Gieten.
> Albert Braams woont in Eext.

*** Gisteren overleed (op het onverwagst) in den Ouderdom van byna 63 Jaaren, myne tedergeliefden Eheman, den wel Edelen Gestrengen Heer en Mr. J. R. BÖTTICHIUS, in leeven Schultz te *Anlo cum annexis*, *Gieten* en *Zuidlaaren* etc. —— Ik geev' hier van door dezen aan myne Bloedvrienden en Bekenden kennis, alzo wegens de uitgebreidheid van wederzydsche Familien, geene Rouwbrieven zal verzenden.

ANNEN den 22 Decemb. 1794.

E. M. HÖFSTEDE, Wed. BÖTTICHIUS.

Het huis raakt leeg. Wat moet je in zo'n groot pand? Verhuren? Verkopen?
In 1795 en'96 adverteert Elisabeth een aantal keren in de Groninger Courant, met verschillende omschrijvingen, die hier op neer komen:

> *een enige jaren geleden nieuw gebouwd (*verbouwd?*) herenhuis, voorzien van 6 benedenkamers en 1 bovenkamer, 7 kamers totaal dus, waarvan er 4 fraai behangen zijn, 6 een houten vloer hebben en 5 kamers schoorstenen hebben, 2 keukens met veel gerief, een extra grote kelder, in vieren verdeeld, 1 put, 2 regenwaterbakken, ruim achterhuis met een grote schuur, stallen voor paarden en koeien, met een grote tuin, waarin allerlei soorten vruchtbomen, , allees (lanen), een sterrenbos met een grote kamp groen- en bouwland, omtrek ongeveer 8 mudden, alles gelegen te Annen op het Landschap Drenthe, 4 uur gaans van Groningen, 3/4 van het Spijkerboor, 1/2 uur van Anloo en 1 uur van Zuidlaren. Te betrekken vanaf mei 1796.*

Een voor eenige Jaaren nieuws getimmerde HEEREN BEHUIZINGE, voorzien met zes beneden en een Bovenkamer, waar van 4 behangen, 2 Keukens met veel geryf, een extra groote Kelder in vieren onderscheiden, Schuuren met Stallinge voor Paarden en Beesten, met een groote Tuin waar in allerlei zoort van Vrugtbomen, en daarby een aangenaam Sterrebos, met of zonder Landeryen, alles gelegen te *Annen* in het *Landschap Drenthe* ½ uur van *Anloo*, een uur van *Zuidlaaren* en dus 4 uur van *Groningen*, uit de Hand te Koop, om tegen May 1796 te aanvaarden. Wie hier aan gadinge maakt kan de bewoonster Mevrouw BOTTICHIUS daar over spreken.

re 80 Car. gl. Om beide op Gregorie aanstaande te aanvaarden; breder in de Conditien vermeld.
De Procureur J. VERSTEEGH in qlté, gedenkt op Vrydag den 12 February 1796, 's avonds te 6 uur, ten Huize van den Burger J. Trouw in de Oude Munster te Groningen, publyk by Strykgeld te Verkoopen: Eene kapitale en wel gestuaerde HEEREN BEHUIZINGE, bestaande in 7 Kamers waar van 4 fraay zyn Behangen, en 6 met Houten Vloer, en 5 met Schoorstenen, twee Keukens, drie Kelders, een Put en twee Regenwatersbakken, ruim Agterhuis m[illegible] een groote Schuure, Paarde en Koey Stallen, beneffens een groote Tuin, daar in een groote menigte [illegible]lyk [illegible]nigtbomen, Allees, Sternbos &c., mitsgaders een groote Kampe Groen en Bouwland, alles in zyn omtrek [illegible]den, staande en gelegen te *Annen* op 't Landschap *Drenthe*, zynde 4 uureh van *Groningen* en ¾ uur [illegible] door Mevr. de Wedw. van de Heer Schultus *Bottichius* in Eigendom word gepossideert. Om [illegible] Breder in de Conditien vermeld, kunnende vier dagen voor den Verkoop in

De registratielijst van de Gewapende Burgermacht in 1797 vertelt dat mevrouw E. M. Hofstede weduwe Böttichius daar nog woont samen met haar drie ***knechten Jan Woltinge (30 j), Jan Willems (43 j) en Jan Egberts Matien (23.j)***

Bij de opvolgende lijst van die Burgermacht in 1799 is de naam van de weduwe verdwenen. Verhuisd? In elk geval is het pand in andere handen overgegaan. We hebben de overdracht, met datum en haar handtekening, maar daarna is het stil rond haar geworden. Ook haar overlijdensdatum kon (nog) niet achterhaald worden.
In het pand woont dan ***Egge Willems, ongehuwd(45 j) en knecht van ene Overste Rüdel uit Delft, ook bekend als Riedel.***
Uit de kerkelijke registers blijkt overigens wel vaker dat luitenanten uit diverse regimenten tijdelijk hun gezin in Annen laten bivakkeren. Capitein Kymmel, de man van Lucia Helena de Coninck is al genoemd. Waar of ze dan hun intrek hadden genomen is moeilijk te achterhalen. Dat kan als onderhuurder van het huis aan de Kruisstraat zijn, of het Ellentshuis aan de overkant, maar natuurlijk ook inwonend in een ander pand. Gegevens daarover ontbreken. Hun namen zijn alleen bekend als er kindertjes gedoopt worden, ze belijdenis doen, lidmaat worden, komen en gaan met attestatie. Riedel koopt het huis, dat is zeker. Of hij er ook zelf gewoond heeft, is niet zo zeker.
Om enigszins een idee te krijgen waarom de nodige militairen hier opduiken, moeten we even een stukje van de politieke geschiedenis erbij halen.
Na de Franse Revolutie met zijn boodschap Vrijheid Gelijkheid en Broederschap komt ook hier een omwenteling op gang: er was onvrede over het bestuur van de erfprins stadhouder Willem V van Oranje Nassau (zichzelf Willem Batavus noemend). Er komen twee kampen tegenover elkaar te staan: de Oranjeklanten oftewel de Orangisten en dus de prinsgezinde factie waartoe Sigismund van Heiden Reinestein op Laarwoud (Zuidlaren) drost van de Landschap Drenthe behoort, maar ook de families van Lier, Hofstede en Böttichius, en nog meer families uit het tamelijk elitaire ambtenarenapparaat van Drenthe tegenover de Patriotten, de Kezen. De Patriotten vertegenwoordigen de strijders voor een Vrij Vaderland. De Patriotten hebben al eerder een greep naar de macht gedaan, maar met behulp van het Pruisische leger is dat onderdrukt .

Wat doen die Pruisen hier, vraagt u zich wellicht af: wel, de Pruisische koning is de broer van Willems vrouw Wilhelmina van Pruisen. En familie helpt elkaar, nietwaar? Overigens is de onvrede niet zo gewelddadig als in Holland, alles gaat hier een stukje gematigder. Maar het is er wel, onvrede met de "oranjekliek" van Assen, het Herenbolwerk, waar iedereen door huwelijken familie van elkaar is en elkaar de mooie baantjes toespeelt.
Willem V gaat in ballingschap naar Londen en erkent de op 19 januari 1795 uitgeroepen Bataafse Republiek als wettig.

Men spiegelt zich in die tijd enorm aan de Bataven (Batavieren) een krijgshaftige Germaanse stam in de tijd dat Julius Caesar door Europa waart en waarvan men aanneemt dat ze de voorouders van "de Nederlanders" zijn.
Er waren verschillende legergroeperingen in die onrustige eeuw: in de periode 1730-1752 had je het Regiment Oranje Drenthe, daarna 1752-1795 Regiment Oranje Stad en Lande en Drenthe. Er wordt in 1792 een Bataafs Legioen opgericht, formeel geheten: Légion Franche étrangère bekrachtigd door koning Lodewijk XVI (dan nog niet onthoofd) op initiatief van Daendels, ook zo'n naam uit onze geschiedenisboekjes.
Voor Vaderland en Vrijheid worden ook de zogenoemde Gewapende Burgermachten of Burgerwachten samengesteld.

En zo arriveren we bij deze ***Lieutenant-colonel Leonardus Stephanus Riedel***, inmiddels in het noorden gelegerd, die in 1799 het huis in Annen met alles erop en eraan koopt van de weduwe. De Anner boeren zullen de veldnamen genoemd in het koopcontract allemaal herkennen:
de Hemsinge Camp, de plantagie op de Boer Brink, het Juffers Stuk, Hooiland het Sek, de Hofakker, de Hars akker land op de Anner Essche, panden dijken, wallen, pastoors- en kosters-tractementen, kerk en carspellasten, en een volle waardeel in de marke.

Er wordt wel eens gevraagd of de veldnaam *hofakker* zou wijzen naar hof als behorende bij een huis van stand, een borg, met een "hofhouding". Dit omdat een Hof of een Hoeve vroeger stond voor het bezit van een leenheer met bijbehorende gepachte boerderijen, een opmaat voor de zaalstedes en havezaten. Maar dat lijkt mij hier niet het geval. In de meeste grondschattingen staat als bezit de omschrijving *huis en hof*, aangevuld met tuin, boomgaard, bouwland, weide enz. Hof is dan gewoon het erf. Hofakkers vind je daarom als veldnaam terug in zowat ieder esdorp, het zijn de akkers langs de rand van de grote es die het allerdichtst bij huis en hof (erf) lagen.

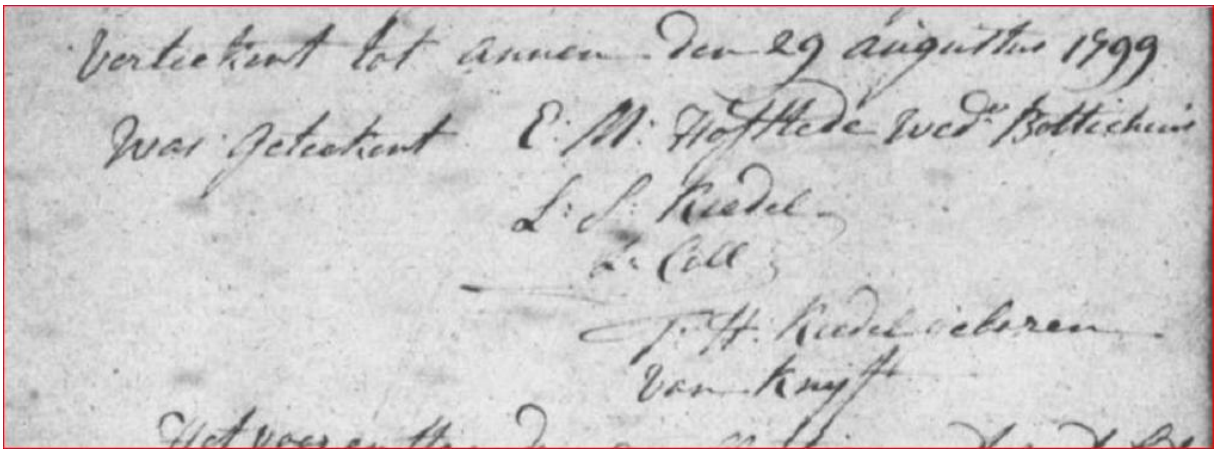
Verteekent tot Annen den 29 augustus 1799
Was Geteekent E. M. Hoffstede Wed.e Bottichius
L. L. Riedel
Van Knijff

Van deze luitenant-kolonel weten we ook het een en ander: hij is geboren ~1751 in Delft, wordt in 1775 te Den Haag aangesteld als "lieutenant-collonel van het 1e Bataillon Bataafsche Artillerie" Hij zit rond 1788 met zijn garnizoen in Nijmegen, en raakt met zijn regiment verzeild in het noorden. Hij zou 3x trouwen, de eerste bruid is een meisje uit Delft, zijn tweede vrouw was Titia Helena van Knijff, een weesmeisje uit Hennaarderadeel . Zij staat ook op de akte vermeld. Zijn latere vrouw komt uit een bekende Groninger familie.

In 1799 ging het gemoderniseerde pand voor maar liefst 10.500 gulden van de hand. *Huizen van stand* vermeldt hierbij terecht dat 'nieuw getimmerd' waarschijnlijk geen volledige nieuwbouw inhield en dat delen van het oude pand bleven staan. Dit wordt dus bevestigd door de dendrochronologische dateringen.
Er is nog sprake van een onduidelijke transactie daarna, ook in 1799 met ***Franz Ludwig von Martens zu Dankern,*** -het hoe, wat en waarom ontbreken- maar dan gaan pand en percelen definitief over in Anner handen.

Daarmee eindigt dan wel het verhaal van *huize Böttichius*, het schultehuis, maar niet het verhaal van het pand zelf.

In de 19de eeuw verviel het tot een gewoon boerenbedrijf. Ongetwijfeld zal er toen opnieuw het nodige zijn aangepast, gesloopt en bijgebouwd. Vermoedelijk stamt het (niet gedateerde) rondhout uit die latere periode.
Een uitgebreide beschrijving van de volgende bewoners is te lezen in het boek "Annen, van Traonendal tot Hemelriek" [10].
In het kort:
1804 ***Warner Willems***, *1726 Annen, † 1806 Annen
gehuwd met ***Grietien Egberts Schuiling****1733 Annen, † 1814 Annen.

1832 ***Willem Schuiling*** en cons., landbouwer *1762 Annen, † 1841 Annen, landbouwer,
gehuwd met ***Hilligje Willems Eggens***, *1763 † 1843 Annen.

Rond 1850 wordt het perceel samengevoegd met Kruisstraat 26-rechts.

1851 ***Berend Egberts Schuiling***, *1798 Annen, † 1876 Annen
gehuwd met ***Hinderkien Zwiers***, *1822 Roden, † 1894 Annen.

1870 ***Menco Ennen***, *1843 Haren, † 1914 Annen, arbeider
gehuwd met **Aaltien Schuiling**

1880 ***Tamme Venema*** *1836 Peize † 1883

1884 ***Egbert Schuiling***, *1853 Annen, † 1909 Annen, landbouwer
gehuwd met 1884 ***Annechien Smit***, *1856, † 1915 Annen.

1887 verbouw of herbouw met hergebruik

1909 ***Roelof Rabs***, *1877 Annen, † 1953 Annen, landbouwer,
gehuwd met ***Lammechien Schuiling*** *1887, † 1982 Annen

1949 ***Egbert Rabs*** * 1924 Annen †1982 Annen, kabelwerker
gehuwd met ***Ymkina Middelburg*** * 1926 Borger

In 1969-1970 wordt het hele pand gesloopt, de kelder dichtgegooid, verhuist een deel van het gebint naar Albert Houwing en daarmee is de cirkel gesloten. Het heeft plaatsgemaakt voor nieuwe behuizingen en nieuwe bewoners. Het doek is gevallen.
Over het Ellentshuis valt ook nog heel veel te vertellen, maar dat is voor een andere keer.

In elk geval zijn zowel het Böttichiushuis als het Ellentshuis van Annen in korte tijd weer prominent op onze geheugenkaart gezet.

<<<<>>>>

© Marianne Mulders-Zonneveld

Noten:

1/ Jim Klingers
Klingers Bouwhistorie & Restauratie
Beilerweg 4
9418 Wijster
06-41373813
www.klingersbouwhistorie.nl
jimklingers@hotmail.com

2/
J. Bos, F.J.Hulst, P. Brood (redactie)
Huizen van Stand , de geschiedenis van de Drentse Havezathen en andere herenhuizen en hun bewoners (pag 485-486) Meppel 1989

3/
Werkgroep Oud Annen:
Piet Kaan, Henk Veenhof, Maarten Mulders † en Marianne Mulders-Zonneveld
eigen publicatie 2016
Annen van Traonendal tot Hemelriek, de bewoningsgeschiedenis van Annen
pag 193 en 194

3-extra/
De site van Anno Drenthe is na het verschijnen van dit artikel helaas niet meer in deze vorm toegankelijk
De Franse kaart van Krayenhoff no 6B Annen en omgeving staat sterk verkleind in de Atlas van
H.J.Versfelt en M.Schroor : *De Franse kaarten van Drenthe en de noordelijke kust 1811-1813*
Uitg Heveskes Groningen 2001

4/
id 3/ pag 194

5/
https://www.delpher.nl/ voor de advertenties in de Groninger Couranten

6/
meer details over deze "cold case" zijn te lezen in het boek van Wim Ensing Het Drama van Justina Abelina, 2014 en op http://www.justinaabelina.nl/bronnen/testament-abelina-van-den-clooster/

7/
familie Joannes van Lier, eigen onderzoek Marianne Mulders-Zonneveld, nog niet gepubliceerd

8/
blz 40 in het voorwoord van dokter in de medicijnen Matthias van Geuns bij zijn vertaling van de eerder in 1770 in het Latijn uitgesproken academische redevoering door Wolther (of Gualtherus) van Doeveren "Verhandeling over de gunstige gesteldheid van Groningen voor de gezondheid af te leiden uit de natuurlijke historie der stad" verschenen in druk Groningen 1771

9/
Hans Elerie in Landschapsgeschiedenis van De Strubben/Kniphorstbos 1993 blz 124-126
Canon van Annen 1309-2009, Hist Ver Annen 2009 blz 40-41 anno 1780
In oa. historische roman de Slag op het Hart van Trude Evers met historische verantwoording van Anja Schuring uit 2010 kunt u alles over de moord nalezen.

10/
zie noot no 3

tot slot voor meer informatie:
- "Maquette van Annen, situatie rond 1800",
foto-tekst-boekje van Marianne Mulders-Zonneveld, Winny en Anneke Feenstra en Dick Boter, 2018

-Zie ook Ons Waardeel 1985 no 3 artikel van E G Schrage over de genealogie van predikanten-en
schultenfamilie Böttichius pg 112-119

-Drents Archief : Oude Staten Archieven
met diverse Haardstedenregisters, Grondschattingen en De Gewapende Burgermacht
Doop-, Trouw- en Begraafregisters Carspel Anloo